

VU Research Portal

Veiligheidsonderzoek moet wat minder geheimzinnig

Schilder, A.E.; Sparrius, K.

published in
Nederlands Dagblad
2013

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)
Schilder, A. E., & Sparrius, K. (2013). Veiligheidsonderzoek moet wat minder geheimzinnig. *Nederlands Dagblad*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:
vuresearchportal.ub@vu.nl

VEILIGHEIDSONDERZOEK MOET WAT MINDER GEHEIMZINNIG

... Veel mensen weten niet wat het betekent om een veiligheidsonderzoek te ondergaan in verband met een vertrouwensfunctie. Betere voorlichting en minder onnodige geheimzinnigheid is gewenst.

In ons land zijn zo'n 150.000 functies aangewezen als vertrouwensfuncties die de nationale veiligheid raken en kunnen schaden. Denk daarbij aan ambtenaren die staatsgeheime stukken zien, aan personeel dat op de beveiligde gebieden van Schiphol werkt en aan beroepsmilitairen. Wie een vertrouwensfunctie wil (blijven) vervullen, ondergaat periodiek een veiligheidsonderzoek van of in opdracht van de AIVD (Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst) of de MIVD (Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst). Dit onderzoek heeft altijd betrekking op de justitiële antecedenten en de politieke betrouwbaarheid van de betrokkene en meestal ook op die van zijn partner. In de zwaardere onderzoeken kijken de AIVD en de MIVD ook naar persoonlijke gedragingen en omstandigheden die de iemand kwetsbaar maken in zijn functie. Als zij geen bijzonderheden vinden, geven zij een 'verklaring van geen bezwaar' af. Wij vinden dat degene die een vertrouwensfunctie ambieert of al vervult, op tijd en beter moet weten wat een veiligheidsonderzoek inhoudt en welke gevolgen dat kan hebben.

staatsgeheimen

De noodzaak om medewerkers in vertrouwensfuncties op integriteit te toetsen, staat buiten kijf. Staatsgeheimen horen niet op straat te komen liggen en terroristische aanslagen moet je voorkomen. Als lid en plaatsvervangend secretaris van de Bezwarencommissie Veiligheidsonderzoeken zien wij wel

dat werkgevers (potentiële) medewerkers, die een veiligheidsonderzoek ondergaan, niet altijd goed voorlichten over de consequenties van het hebben van een vertrouwensfunctie en het ondergaan van het onderzoek. Verslavingen, schulden, werkproblemen of een riskante levensstijl kunnen bijvoorbeeld het verkrijgen of het behoud van de 'verklaring van geen bezwaar', die nodig is voor de (begeerde) functie, in de weg staan. Ook moeten medewerkers op tijd weten dat justitiële transacties, die burgers vaak aanvaarden om 'van het gedoe af te zijn', meetellen in een veiligheidsonderzoek, ook al is er geen rechter aan te pas gekomen om zich over schuld of onschuld uit te spreken. Ook rechtshulpverleners moeten zich bewust zijn dat dit zwaard van Damocles hun cliënten boven het hoofd kan hangen. Zij kunnen dan bijvoorbeeld adviseren een aangeboden transactie te weigeren en bij de rechter pleiten voor een strafmaat die geen probleem oplevert in een (toekomstig) veiligheidsonderzoek.

uitwisseling gegevens

Weinigen weten dat bij een langer verblijf in een van de vele landen waarmee Nederland geen persoonsgegevens uitwisselt in veiligheidsonderzoeken, de AIVD of de MIVD geen risicoanalyse kunnen maken. De benodigde 'verklaring van geen bezwaar' wordt dan steevast geweigerd. Dat risico is zelfs aanwezig als alleen de (aanstaande) partner voor een halfjaar studeerde in een voormalige dictatuur of ontwikkelingswerk deed in een arm land. Opmerkelijk is dat een actueel en toegankelijk overzicht van de landen, waarmee Nederland geen persoonsgegevens uitwisselt, voor derden ontbreekt. Een dergelijk overzicht zou er

snel moeten komen, zodat mensen vooraf weten dat een verblijf in het buitenland het krijgen van een 'verklaring van geen bezwaar' en daarmee van een vertrouwensfunctie in de weg kan staan.

Sommige mensen horen na een veiligheidsonderzoek niet waarom de AIVD of de MIVD de benodigde 'verklaring van geen bezwaar' weigeren af te geven. Dat gebeurt onder meer als een familielid met justitie in aanraking is geweest of banden onderhoudt met een extremistische organisatie. Vanwege de aard van het onderzoek en de noodzakelijke bronbescherming is het begrijpelijk dat de diensten hierover zwijgen. Ook het Europese Hof voor de Rechten van de Mens acht deze praktijk toelaatbaar. Toch zien wij dat verbeteringen in de rechtsbescherming van medewerkers mogelijk zijn. Maak de onderzoeksbevindingen transparanter en versterk het recht op een eerlijk proces door de (beoogde) medewerker in staat te stellen verslagen van gesprekken te corrigeren. Maak het mogelijk dat een speciale advocaat, die zelf een veiligheidsonderzoek heeft ondergaan, kennis mag nemen van geheime informatie. Tot slot lijkt het maken van geluidsopnames van in een veiligheidsonderzoek gevoerde gesprekken geen overbodige luxe om verslagen te kunnen controleren.

Met eenvoudige maatregelen zijn de rechten van de medewerkers bij een veiligheidsonderzoek te verbeteren. Deze maatregelen gaan niet ten koste van de veiligheid van onze samenleving. Bovendien passen zij in het streven van de AIVD en de MIVD om klantgerichter en transparanter te werken.

►► Deze bijdrage is een korte versie van een artikel in het *Nederlands Juristenblad* (1 februari 2013).